

EL LLENGUATGE

El contrari

Quan una mateixa idea pot ésser expressada o designada per dos mots diferents, popular l'un i culte o savi l'altre, s'esdevé molt sovint que el primer difereix del mot castellà equivalent i que el segon hi coincideix. Es el cas, per exemple, de *bogeria* (o *follia*) i *demència*, que tenen com a equivalents castellans «*locura*» i «*demencia*». Hi ha qui, aleshores, en l'elocució catalana, opta sistemàticament per la forma o expressió popular, amb què aconseguix d'allunyar-se del castellà, és a dir, d'evitar una forma comuna a totes dues llengües —qui sap si fins i tot tement una influència inexistent. Però la preferència que hem de tenir pels nostres mots més genuïnament populars no ens ha d'incloure, per sistema, a evitar les formes cultes coincidents amb les del castellà. No intentarem pas l'empresa impossible de fixar un límit o frontera que separi l'ús de les formes populars del de les formes cultes: en general, ho ha determinat el nivell de llenguatge. Però és evident que en certs casos l'ús de la forma popular resulta més aviat desplaçat i fins i tot produeix un efecte sorprenent.

Dos verbs, popular l'un i culte l'altre, que es poden usar amb un mateix significat són *encomanar* i *contagiar*. L'equivalència existent entre aquests dos verbs s'estén als adjectius derivats *encomanadis* i *contagiós*, així com als substantius *encomanament* (derivat de *encomanar*) i *contagi* (primitiu de *contagiar*), encara que el primer d'aquests dos substantius no creiem pas que sigui gaire usual. El que ens importa d'assenyalar, però, és que l'ús del verb *encomanar* significat «transmetre una malaltia» és un fet propi del català: en castellà, aquesta mateixa idea s'expressa, en llenguatge popular, per mitjà del verb «pegar». És bo, doncs, en primer lloc, si és que algu té la temptació d'incórrer-hi, d'evitar l'ús de *pegar* per *encomanar* o *contagiar*, en segon lloc, de servir-se normalment de formes tan genuïnes com *encomanar* i *encomanadis*, però no cal pas esforçar-se a evitar mots com: *contagi* i *contagiós*, que no són pas més castellans que catalans. En llenguatge mèdic, en informes de caràcter tècnic, per exemple, sobre centres hospitalaris, campanyes de prevenció, etc., és certament preferible *malalties contagioses* a *malalties encomanadisses* i l'ús d'aquesta darrera expressió —que obté la preferència d'algu— hi és un tribut poc afortunat al llenguatge popular, basat en una informació deficient.

Albert Jané